

НАША »БОРБА«

У овој, јубиларној, години нашег револуционарног радничког покрета, прослава четрдесете годишњице Комунистичке партије Југославије није могла да мимоиђе један значајан датум: 19 фебруар 1922 године. Тога дана се у Загребу појавио први број Борбе, легалног органа Комунистичке партије Југославије.

Данас се не могу без узбуђења прелиставати пожутеле странице овог првог броја Борбе — листа који ће кроз све време свога излагања, што значи све до наших дана, бити и остати не само гласило једног славног револуционарног покрета и борбена застава југословенских радних маса, него и живи летопис њихове мукотрпне, али и победоносне борбе.

Већ прва појава овог пролетерског листа обелоданила је нешто особено ново у историји наше штампе. Он се коренито разликовао од свих новина које су излазиле у то време, како по своме спољашњем изгледу, по лику и начину уређивања, тако и још више по садржини, по политичкој оријентацији, по своме дубљем, људском смислу. Сама чињеница да је тај лист издавала Комунистичка партија Југославије определила је улогу Борбе као заставе најнапреднијег и најборбенијег одреда нашег народа, као убојног оружја радничке класе и радних маса у жестокој бици с краљевско-буржоаском диктатуром, против експлоатације и националног поробљавања, за економско и друштвено ослобођење радних људи.

У напису „Мјесто уводника“, уредништво Борбе је у свом првом броју овако обележило задатке и циљеве свога листа:

„Ми увјеравамо да ће Борба са сво-

јом објективном, непристрасном али неумољивом анализом те отвореном и неустрашивом борбом против свих зала која нашу земљу гуше и наш живот трују, и са истинитошћу својих вијести и информација из свих подручја политичког, социјалног, економског и културног нашег и интернационалног живота одмах срести пуно повјерење честите читалачке публике свију слојева. Ми смо исто тако увјерени да ће цијела радничка класа, да ће сви економски изабљивани и упропашћени, а политички обесправљени и у граду и на селу, одмах осјетити да Борба нема никакве посебне циљеве и интересе, него да су наше тежње и њихове тежње, да је Борба заштитник свију њих против зала која нас муче и борац за слободу које су свима нама потребне...“

И заиста, Борба је, упркос најтежим условима, све док није била забрањена почетком јануара 1929 године, остала верна програму који је исписала на првој страници свога првог броја, и на који се обавезала пред својом радничком класом. Као веома важан облик повезивања Партије с масама и то не само у смислу снажног оруђа политичке пропаганде, него и непосредног средства за регрутовање нових присталица и бораца, Борба је окупљала и водила најшире слојеве народа, будила и развијала њихову свест, објашњавала им узроке њиховог тешког живота, указивала на смисао, средства и облике борбе против угњеватања и експлоатације, отварала им перспективе и путеве који воде лепшој будућности — срећном животу ослобођеног рада и ослобођеног човека.

Борба није своје ступце посвећивала само проблемима живота и рада

BORBA

Nezavisan politički i društveni list

Promena režima, otklanjanje svih
reakcionarnih snaga i formiranje zakonitog
labori i revizija Ustava. — to su prve
J nalozne potrebe, da se naša zemlja
spase od razula.

Mesto uvodnika

Priloga — pojedini broj lista, kao
sto je shodno u najvišoj mjeri delom
zastupaju, znanstveni, osetljivi, veći
odlazi, osi izmisliti danas. Da se
nege javni mnijenje, krivnja nije na nama,
nego na reakcionarnom režimu koji je
čak i preko samih svojih reakcionarnih
ustanova u štampi omogućavao sve
i samo našo izlutanje, a praviti će nam
zapreka, verovatno, i nadalje. No bio
u takvoj situaciji, kada jedan naših
režim ima punu ruku i da se boje slo-
bođe i otvorene reči, tu čemu se be-
riti svima silama da se i pod ovim
režimom, gde vlastodavci hoće da slobod-
no štampa, učine nezavisni od svoje mi-
sliti, naša reč protustavlja i protu-
konito ne ugušuje.

Mi smo uvereni da će „Borba“ za
svojom objektivnošću, nepristranošću i
neumoljivom analizom za otvorenu
i neustrasivom borbom protiv svija
zala koja našu zemlju guše i naš život
traju, i sa istinitošću svojih vesti i in-
formacija iz svih područja političkog,
socijalnog, ekonomskog i kulturnog,
nasej i internacional, života, odmah sa-
vesti puno poverenje čestice štalske
publike svija slojeva. Mi smo isto tako
uvereni da će cela radnička klasa, da
će svi ekonomski iznajmljivani i upro-
stavani a politički obespravljani, i u
zdravi i na selu, odmah osetiti, da „Bo-
rba“ nema nikakve posebne ciljeve i in-
terese, nego da su ciljevi naši i njihovi
ciljevi, da su naše težnje i njihove te-
nje, da je „Borba“ zaštitnik svija njih
protiv zala, koja sve naša maše i bore
za slobodu koje su svima nama pre-
više potrebne. Zbog toga mi očekujemo od
naših čitatelja ne samo simpatije nego
i delotvornu pomoć koja će „Borbu“
da podrži, ojača i što je prošli.

„Borba“ bit će doista nezavisan
list i mi se nadamo oko nje okupiti što
više istinitih i smelih ljudi koji vole
radni narod ove zemlje, a u vreme ras-
preznih partizančkih i komunističkih
strasti traže dostojno govornika. Mi
pozivamo i sve naše čitatelje da budu
ujedno i širitelji našega lista i naši
saradnici, da bi veza između „Borbe“
i njenih čitatelja bila što intimnija i da
bi se svi mi zajedno mogli da borimo
za naše iste ciljeve.

Kada kažemo da je „Borba“ ne zavisna
i politički i društveni list, onda
se to ne smije shvatiti u ovom smislu,
u kojem postoje kod nas mnogi „neza-
visni“ listovi, koji su bilo kapitalisti-
ke političke a etijem da svojim go-
spodarima odlaze što veći dobit, bilo an-
ticionirani od koje partije ili klke i u
svojim stupcima izvdaju danak ovo a
sutra ono, danas pku za a sutra protiv,
kakove već direktive dolžu od onih
koji ih plaćaju i od kojih su potpuno
zavisni. „Borba“ nije ni kapitali-
stički politički niti je od kakve par-
tije zavisna, niti će kakvu novu par-
tiju osnivati. Naka će gledista biti
zdrava i jasna; mi njih nemamo raz-
lika ni prikrivati ni menjati. „Borba“
kao i ostal će potpuno nezavisan list,
koji će naučnom i marksističkom svet-
lošću osvetljavati zamračene odnose i
kod nas i u svetu.

Mi znamo da će se i pored ška-
nje vlasti na nas raziti hačka klasa
a i da i domaćinstva od kapitali-
stičkih interesa zavise
i politički socijalni nava-

Propast zemlje ili promena režima

U novijoj političkoj historiji naše
zemlje ima mnogo crnih dana, ali ne-
sumljivo su 30. decembar 1920., dan
kada je „Obznanom“ naša zemlja ba-
čena u mirak reakcije 12. august 1921.,
dan, kada je zakonom o zaštiti države
legalizovan režim beloga terora i dik-
tature jednoga nasilnoga režima, dva
najcrnija dana. Od 30. decembra 1920.
počinje crno doba naše novije historije,
koje će kasnijim generacijama slu-
žiti kao primjer divlje nasrtivosti i
nesposobnosti jedne vladajuće klase.
Nešto olična moći će našel samo u hi-
storiji carističke Rusije i Horthy-eva
Mađarske.

30. decembra 1920. zaprelo se otvo-
reno u našoj zemlji režim, koji se po-
bunjuje sa samo osnovne principe bur-
žoasko demokracije, boga, kad god
ma se to čini porobom, prešli i preko
svojih vlastitih zakona i propisa. On
radi što mu nalije partijski i lični in-
teresi njegovih predstavnika, vođa sa
održanjem na vlasti pod svaku cenu,
silovita mrtva prema svima politič-
kim protivnicima, strah zbog neštete
savesti i jedna do krajnosti truljiva
nerazumljivost za moći i pljačkom. On
se ustoličio na gruloj sili koja se od
običnog nasilja razlikuje u toliko, što
svoje nasilje provodi sistematski, or-
ganizovano i pod porukama, koje su
mogle da pale samo u zemlji politički
i kulturno znosnoj, kao što je naša.

Da bi se održao i obnovio, režim je
najpre „Obznanom“ proglašio najviše
opozicione partije, mho si osvojio
da laglje nametne i kapi Ustav; pošto
toga nametnuo je zakon, koji kiti
Ustav i tu najviše opozicionu partiju
izbacuje iz parlamenta, a nešto uspo-
sao još i dalje od toga svog zakona.
Pod tim režimom postoji i Ustav i pa-
rlamentarizam, ali samo zato da pod
njim u našoj zemlji i pored Ustava ne-
ma ustavnosti i pored parlamenta ne-
ma parlamentarizma i pored zakona
nema zakonitosti...

Po katastrofalnim posledicama svo-
jim na svima područjima našeg narod-
nog privrednog, političkog, socijalnog
i kulturnog života, taj nas je režim do-
veo sada u situaciju, gde se pred svim
na i jasnim obrasima postavlja aliter-
nativa, koju smo stavili na čelo ovoga
članka: propast naše zemlje ili prome-
na ovoga režima.

Dva osnovna, po čeli taj režim tako
simbolična, stupa, na kojima se ustoli-
čilo, to su „Obznanom“ i Zakon o za-
štiti države. „Obznanom“ doneo je mo-
sac dana posle izbora sa Ustavotvornu
Skupštinu, a Zakon o zaštiti države
domeo je mesec dana posle izglasanja
Ustava. „Obznanom“ bila je protivna
svim zakonima i značila negaciju reda,
zakona i osnovnih građanskih i poli-
tičkih prava. Zakon o zaštiti države i
po načinu svog donošenja i po svojoj
sadržini znači pored toga i negaciju
Ustava.

Izmisljotine, kojima je režim htio da
opravi „Obznanom“, ni do danas još
nisu dokazane i režim još i danas stoji
tjossom kao klovno. Izmisljotine,
kojima je režim htio da opravda Za-
kon o zaštiti države, razgoljeuju se
sada u beogradske procese, koji re-
žim prikazuje u jednom strahovitom
osvetljenju.

nit većinu opozicije — i ona je bila
uklonjena. Trebalo je komunističku
partiju, koja je kao najveća i najodlu-
bnija opozicija svojom nesuljenom
svakodnevnom kritikom i borbom u
svima aktualnim pitanjima našeg jav-
nog života postala opasnom režimu,
narodito posle izbora za konstituantu,
priguliti — i ona je „Obznanom“ bila
priguljena. Kad je konstitnanti odneo
svaturnost, nametnuo joj jedan reak-
cionarni poslovnik, vrlika većim bi-
vratnog i slovenskog dela našeg naroda
da legurno i rada na Ustavu, komu-
nističku partiju priguljelo „Obznanom“,
za 300 miliona dinara kupio glasovo
legionskih begova i tako u jednoj kra-
jnoj konstitnanti doneo reakcionarnu
legionističko-ustrailistički Ustav —
šestna dekadna izdala i izmenjen pod
partičkom opozicije ali ipak reakciona-
ni režim je mislio da je cvrilo
svoj glavni posao. On je zabavio da
se na tako način našim ustavnim bor-
ka se može završiti, nego da se hat
nepući mora još više znositi. On je
zabavio, da borba sa svizije U-
stava mora biti to odlučnija, što je u
našoj zemlji Ustav bio doneo. On je
zabavio, da put našlje i besakoneje,
koja je počeo u donošenju Ustava,
mora da ga odvraće i do kraja svog
življenja Ustava, koji ostaje tek ko-
njak papira, a celu našlje mora da
druže u čuotak u kojima se našli
druže i u kojim našim nema drugog
koga nego propast ovoga re-
žima i revizija Ustava.

Odvajajući se od reda na Ustavu,
režim je u punim pravom značenju U-
stav svojim vlastitim delom, i razno-
se, da nije ni posle njegovog donoše-
nja postao, da ga prema svojim potre-
bama i čeli kiti i menja. Usavili se bi-
liku dva atentata, koji su došli kao
posledice besprekidan programa i našlje
nad radničkom klasom, a čemu, ka-
da su ti propisi Ustavom bili legalizova-
ni dva atentata, do kojih nikada
nebi bilo došlo, da komunističkoj par-
tiji nije bilo omogućeno održavati
svoj delovni odnos nad revolucijom
našom, počeo je režim da slavi po-
zemlji svoje opzije. Divlja hačka pro-
tiv komunističke partije i svaga što je
stajalo a njome u vezi, pune tamice
i sredovna smetnja u njima, samo-
volja izvršnih organa od ministru do
šandara, špijunska i domaćinstva
atmosfera i sredajevkovni strah u
svim područjima javnog života došlo
je na mesto Ustava i ustavnosti. Za-
kon, koji po načinu svog donošenja
i nije zakon i kojim se omogućuje vla-
sti da se odmetne od svih zakona po-
stao je osnovica, a besakoneje i bespra-
vno je postalo je princip političkog ap-
solucijuma, pod kojim za gašenje Usta-
va i zakona niko nije bio predstavi-
ka vlasti na uzima na odgovornost.

Parlamentarizam je protiv svih
principa parlamentarizma našlje opo-
zicionu partiju i svoje sredine, odre-
kao se svih osnovnih prava parlamenta
i pošto igraćkom u rukama vlade,
koja radi šta hoće, troli koliko hoće,
domeo zakone kakve hoće i gasi za-
kone, kad hoće. Parlamentarizam ne ko-
ntroliše vladu, nego vlada bogati i na-
grudjuje narodne poslanike. Jedni po-
staju državni šiferaati, drugi predvi-

neštetiiji antidržavni elementat.

Nije, međjutim, samo zakonitost,
ustavnost i parlamentarizma, koje je
taj režim u našoj zemlji porulio. Tu je
pre svaga ideja narodnog jedin-
stva, koja je on upropastio. Naka je
buržoazija upokle, koja je i ranije bilo
iskorišćivala svaku priliku za šovinisti-
čka hulkanja, bilo zbog momentanih
interesa služila stranom imperijalizmu,
hvala svojoj nesposobnosti, to delo već
potpuno upropastila. Međjutim se samo
da naka kapitalistička klasa nije spo-
sobna rešiti pitanje narodnog jedin-
stva već ga sve više upropastava,
nego ga režim dovodi i pred opasnost
potpunoj kraha Hegemonistički cen-
tralistički ustav srpskih kapitalista i
srpskih begova, a čijem donošenju
nije sudjelovao hrvatski i većina slo-
venskog dela našeg naroda, otvorio je
hrvatsko pitanje, za koje je današnji
režim sviremo nesposoban, da ga reši
i kojega osi nikada ne će rešiti. Režim
je sadao jedan od najvažnijih uzdraga
ideji narodnog jedinstva, ideji na kojoj
se gradila ova država, baš time što je
stavio van zakona radničku klasu, koja
je ideju hrvatstva, jednakosti i slobode
Jugoslavena stavila na svoj bar-
jak od početka svoga političkoga ra-
da kroz svoje organizacije u državi je
prevrta a delo.

Zbog toga za nas je neosporno,
da samo jedinstvena borba srpskog,
hrvatskog i slovenskog radnika i so-
ljaka — među kojima se može biti ni-
kakovih sposobnosti, jer su im interes
jedni te isti, — protiv srpske, hrvatske
i slovenske kapitalističke klase, a u
povrem delu protiv šovinističkog re-
žima dolom mora usvojiti ideju na-
rodnog jedinstva.

No nije taj režim antidržavna, rui-
stički i po radni narod štvan samo u
svoj osnovnim pitanjima narodnog ji-
vota i naka samo upropastavanje slobod-
nosti, parlamentarizma, ustavnosti i
ideje narodnog jedinstva jedine nje-
gove posledice i porazi. Režim koji još
uvek vlada u našoj zemlji, strahovito
je na celo i liniji državnog života
i porokom je u svim pitanjima,
koja je imao da reši. Opšti privredni,
finansijski, saobraćajni itd. rezultati
toga režima tako su strajni da stru-
raju opće rasulo u našem privrednom
životu. Opća neizgurnost, hajdučija i
birokratijska nasilja pod režimom ger-
ma od turkoga na jugu, a plemen-
ski šovinizam pod režimom germa
od austrijskoga na sjeveru pored
ostaloga su razlog za sumorrtan pod
valute, neuspoh unutarnjeg sajma i
gubitak kredita u inostranstvu. Mo-
ralna i politička hajduka, škandalozna
stara kapitalističke klase, kojoj je re-
žim sa iznimnim merama protiv prole-
tarijata otvorio slobodno polje za ne-
ograničen pljačku, obogaćivanje, po-
višavanje rdnog vremena i dizanje
skupocne — sve to slavi orglje pod re-
žimom, koji je sve to omogućio. A u
spoljnjoj politici tanzav režim i ne
mole da doživljuje drugo nego
poraz za porazom, od korušskog pu-
čarica gde se Slovenci prvotjedle Au-
strij, do Rijeke, Napavla, Istre, Zadra,
Baranja i Skadra, od mobilizacije po-
ste evakuacije Baranje do komedije sa
mirističkom republikom, tragedije to-
likih naših vojnika u albanskim be-
lunama i ultimatumu Saveza Naroda u
albanskom pitanju.

радничке класе. Спровodeћи линију КПЈ, њени уредници су дубоко схватили повезаност интереса радничке класе и радних маса, а посебно сељаштва. Тако, у *Борби* од 29 маја 1924 године налазимо уводни чланак, написан поводом Прве сељачко-радничке конференције у Загребу: „За нас, револуционарне раднике — пише *Борба* — није никад била тајна да се исправно схваћени интереси радничке класе поклапају с интересима радног народа на селу...“ *Борба* је исто тако имала сталне рубрике у којима је осветљавала положај омладине и жена, њихов живот и место у револуционарној борби маса.

Посебну пажњу посвећивала је националном питању. У броју од 7 априла 1928 године, под насловом „Режим уморства у Македонији“, *Борба* доноси уводник у коме истиче „страховите слике насиља, безакоња и злочина који се годинама врше над македонским народом“, па закључује: „Ослобођење и равноправност може радни народ града и села извојевати само кроз Савез радника и сељака у борби против режима терора, реакције, хегемоније и класног и националног угњетавања...“

Борба није пропустила да својим читаоцима указује и на полуколонијални положај у који су владајуће класе довеле Југославију и њену националну привреду. Поводом иностраног зајма из фебруара 1928, *Борба* пише: „Може се мирно устврдити да је ово зајам који раднике и сељаке свих нација Југославије окува у ланце — енглеских и америчких — банкара... Тај ће се новац утрошити на профите банака и припрему диктатуре...“

Радни људи су одмах свесрдно прихватили свој лист, јер су брзо видели да су најзад добили новине у којима ће моћи да саопштавају и објављују истину о својој борби и о своме животу. Отуда су кроз целих седам година излажења *Борбе* у предратној Југославији њени ступци били испуњени дописима рад-

Сл. 1 — Насловна страна првог броја листа *Борба* који је изишао из штампе 19 фебруара 1922 године. На листу је погрешно отштампана „1921“ година.

ника и сељака. У исто време, њихови прилози били су готово једини извор финансирања *Борбе*, која се и у том погледу разликовала од свих других листова. Иза ње нису стајале банке и моћне ротације. Али се она зато ослањала на поверење и подршку сиромашних и обесправљених маса, на њихову авангарду, радничку класу, коју је васпитавала и прекаљивала и чије је све бриткије оружје била.

Поверење и љубав читалаца *Борбе* према своме листу илуструје, међу многим другим, и овај податак који налазимо на њеним страницама из тога периода: „Драги друже Павел, ми не добивамо *Борбу* већ неколико тједана, не знам је ли нам шаље или нам ју плене. Нека шаљу *Борбу* на адресу Иван Павешић, опанчар, и нека буде чисто замотана да се не види шта је. Другарски поздрав... Бошњак“.

Или, једно друго писмо које је читалац Иван О. упутио редакцији: „Поштовани другови, прочитах ваше опомене гледе плаћања другова за претплатнике *Борбе*... Драги другови, могуће не боли срце никога колико мене што не могу платити своју властиту идеалну штампу.. Ја сам, другови, четири мјесеца без посла, у катастрофалној сам свеопћој кризи, на све стране дугујем, уопће на дуг живим... Већ вас молим слиједете, да ми шаљете *Борбу* редовито, а ја кад се уопослим, моја је прва брига да платим дуг на претплату *Борбе*...“

Класни непријатељ, југословенски властодршци с великосрпском буржоазијом на челу, одмах су својим непогрешивим класним инстинктом схватили, а и у свакодневној политичкој пракси осетили, каквог опасног и снажног противника имају сад пред собом. Стога се *Борба*, као истурена позиција Комунистичке партије Југославије, од самог почетка суочила са жестоким полициским прогонима, цензуром, забранама, запленама, хапшењима — од уредника и сарадника до графичара и разносача.

Тако, у *Борби* од 11 јуна 1928 године налазимо податак да је од 37 њених издања 18 издања заплешено: „сваки други број *Борбе* је забрањен“. Само по-

сле неколико месеци, 21 новембра те исте године, опет читамо: „Дакле, ово је 34 заплијена у 46 тједана...“ Најзад, шестојануарска диктатура донела је одлуку о коначној забрани *Борбе*. Два месеца после те забране, средином марта 1929, главни уредник *Борбе* Огњен Прица, који је готово две године живео животом илегалца, пао је у руке полиције и осуђен на седам година робије, да би 1941 године, у првим данима окупације, херојски завршио живот изрешетан издајничким усташким мецима. Организатора технике *Борбе* и оснивача рубрике сељачких и радничких дописа Јосипа Краша осудила је шестојануарска монархофашистичка диктатура на пет година робије. Један од уредника *Борбине* омладинске рубрике, оснивач СКОЈ-а, Јанко Мишић, погинуо је 27 јула 1929 године у своме илегалном стану у Самобору, борећи се са више од стотину полицајаца. Други уредник омладинске рубрике Златко Шнајдер умро је 14 октобра 1931 године од туберкулозе добијене у тамници.

Али је та забрана, уствари, била привремена. Њу је укинуо сам народ својом револуционарном борбом. Као што је Комунистичка партија Југославије упркос шестојануарском терору само јачала и постајала све моћнијом — стварном руководећом снагом народа Југославије, тако је и штампа наше Партије расла и јачала, дочекавши спремна велике судбоносне догађаје који су наступали.

Још пре почетка оружаног устанка и Народне револуције, Централни комитет Комунистичке партије Југославије већ у јуну 1941 године одлучио је да поново покрене *Борбу* и то у окупираном Београду, као илегални лист. Међутим, захваљујући брзом ширењу устанка и стварању слободне територије у Западној Србији, први број ратне *Борбе*, као органа Комунистичке партије Југославије, изишао је у Ужицу 19 октобра 1941 године.

Није узалуд већ речено да је тадашња појава нашег листа, у таквим условима, претстављала јединствен случај у Европи. Док су фашистички тенкови јуришали на Москву, и док је цела

Европа била покривена мраком ропства, — овде, у Србији, једном слободном острвцу Европе, заблистала је, у пуном сјају и лепоти људске храбрости и пркоса завојевачу, једна пламена буктиња слободе.

Та буктиња била је *Борба*. Главни уредник ужичке *Борбе* био је друг Едвард Кардељ, а први сарадник друг Тито, који је написао уводник „Зашто излази *Борба*“. Одређујући мисију и лик *Борбе* у јеку Народног устанка, друг Тито пише у томе уводнику:

„Послије пуних дванаест година почињемо опет излазити са нашом *Борбом*, која је била угушена у злогласној шестојануарској диктатури. Данас *Борба*, као орган Комунистичке партије Југославије, треба да буде не само гласило радних маса, већ и гласило свих подјармљених народа Југославије, који стењу под окупаторском чизмом омражених фашистичких освајача и под терором презрених народних издајника... У овој херојској борби коју данас воде наши народи *Борба* треба да буде она спона која ће везивати све народне снаге у један јединствени народноослободилачки фронт. *Борба* треба да буде организатор свих народних снага за постигнуће једног великог циља — немилосрдне борбе против окупатора и његовог протјеривања из наше нападене отаџбине, за постигнуће пуне слободе наших народа у својој ослобођеној отаџбини... *Борба* треба да објашњава народу значај данашње народноослободилачке борбе, да показује перспективе те борбе и улије народу вјеру у коначну побједу над омраженим окупатором... *Борба* ће немилосрдно раскринкавати све издајничке елементе и објашњавати народу њихову прљаву улогу у данашњој ослободилачкој борби, коју народ води за свој опстанак и за своју слободу... Ми смо увјерени да ће *Борбу* пригрлити као свој лист не само радничка класа, већ и сви родољуби, сви они који су остали вјерни синови свога народа, који доприносе

Сл. 2 — Први број листа *Борба* у ослобођеном Београду изишао је већ 15 новембра 1944 године.

свој дио спасу и слободи своје отаџбине...“

Те задатке *Борба* је достојно испунила. Иако се под навалом непријатељских офанзива селила из Ужица у Дриниће, из Дринића према Грачаницу у клисуру Раме, иако није могла излазити стално и редовно, она је и под најтежим околностима била оно што су и најбољи синови наших народа били: убојито оружје које је увек тукло тамо где је то требало по непријатељу, по издајницима. Борила се, агитовала, раскринкавала, мобилисала и — заједно са народном војском и штићена њеним мишицама — побеђивала. У исто време, она је умела да на својим страницама одрази величанствену епопеју ослободилачких битака.

Дах те епопеје избија из ових једноставних и потресних редова у писму једнога борца, објављеном у 8—9 броју ратне *Борбе*:

„Седимо у заседи већ трећи дан. Киша сипи немилосрдно, рука је укочена, а поглед се упире у измаглицу — чекамо непријатеља.

Смена долази. Кроз блато се провлачимо према логору. Жељни смо од мора, жељни смо ватре.

На вратима нас дочекује један омладинац, у руци му новине.

— *Борба!* Шта? Наш орган! Опет излази!

Заборавила се и глад и умор и зима. Узбуђено прегледавамо странице.

Дуго седимо у слами и заједно читамо нашу *Борбу*.

После вечере опет узимамо *Борбу*. Читамо је заједно. Отпочиње дискусија све живље и живље. Видици се проширују, нова снага се стиче. Сједињујемо се са свим нашим друговима — и онима пред Москвом, и онима пред Вишеградом, и онима пред Ваљевом“...

Борба је одиграла и крупну улогу у разјашњавању циљева и перспектива Народноослободилачког рата, који се није могао свести на просту борбу за протеривање фашистичких окупатора из наше земље. По својој друштвеној и класној садржају, Народноослободилачка борба била је истовремено и борба за нове друштвене односе, који једино

могу обезбедити бољи живот радних људи и слободан развитак југословенских народа. Једном речју, то је била и борба за стварање нове народне власти, чији су се непосредни задаци развијали у складу са развитком и размахом Народноослободилачке борбе. Стога је, већ у првом броју ужичке *Борбе*, друг Кардељ написао чланак о народноослободилачким одборима као органима нове народне власти.

„... Зато је потребно створити посебне нове органе, народне власти. А ти органи, то су народноослободилачки одбори. Већ само њихово име јасно показује њихов циљ: организовање позадине у служби фронту, организовање свега у интересу Народноослободилачке борбе. Ти одбори бирају се слободно и непосредно од самог народа и на тај начин они су у стању да раде заједно с њиме и уз његово поверење... Народноослободилачки одбори данас још немају свуда карактер носиоца власти, али га они морају добити. Они су данас стварно носиоци власти, истина привремено носиоци. Јер, њихова је дужност да врше ту функцију у интересу народноослободилачке борбе, до нашег ослобођења, до тренутка када ће, по протеривању окупатора из наше земље, моћи да се пређе на посао организовања државне управе. Задатак народноослободилачких одбора веома је сложен и разноврстан. Он обухвата све функције власти на датом подручју, сем оних које су у ратно доба у компетенцији војне управе...“

У ослобођеном Београду, 15 новембра 1944 године, *Борба* опет излази. Тиме је она наставила оно значајно дело које је, заједно са осталом партиском штампом, извршила у ранијим етапама борбе радничке класе и радних маса наше земље, почев од свог првог броја из 1922 године па преко периода Народноослободилачког рата. Али, излагање *Борбе* у ослобођеном Београду значи и битно нови моменат, нову изванредно значајну етапу у развоју наше штампе као органа револуционарних радних маса које су коначно поразиле и националног и класног непријатеља.

Пред том штампом, а пред *Борбом* у

Сл. 3 — Зграда Борбе у улици Моше Пијаде.

првом реду, стајали су сада нови и сложени задаци: да пружи свој допринос великом делу обнове ратом порушене и разорене земље, да потстакне и мобилише стваралачку иницијативу маса, да преноси и истиче позитивна искуства, — на великом послу опште борбе за социјализам.

Планско подизање привредне снаге земље, развитак социјалистичких друштвених односа, друштвено управљање средствима за производњу, стварање новог комуналног система, радничко и друштвено самоуправљање, развијање социјалистичке свести и свестрано подизање културног и просветног нивоа слободног југословенског човека, итд. — све су то били елементи изградње једне друштвене заједнице новог типа као што је то Федеративна Народна Ре-

публика Југославија. Томе треба придружити напоре Југославије на међународној позорници: доследно залагање да се очува мир у свету, да се међународни сукоби и спорна питања решавају споразумно и мирољубивим средствима, да се односи међу народима и државама заснивају на принципима независности и равноправне сарадње и да се развијају у духу активне, мирољубиве коегзистенције.

Сав тај развитак наших унутрашњих и међународних односа Борба је истинито одражавала на својим страницама, пратила и објашњавала. Она се у доба Информбироа налазила у првим редовима жестоке битке за одбрану независности наше земље и њеног слободног унутрашњег развитка. Борба је настојала и настоји да што боље упозна своје

читаоце са збивањима у свету, са напредним и ослободилачким покретима и њиховом борбом. Она је исто тако допринела да истина о Југославији продре у међународни раднички покрет и у свету уопште.

Прошле су готово четири деценије од оног фебруарског дана када се на загребачким улицама појавио лист који ће обележити датум у историји наше пролетерске штампе и који ће постати летопис нашег револуционарног покрета. Али, то су и четири деценије развоја Борбе као листа. Сада, када су остварени идеали које је исписала у свом првом уводнику 19 фебруара 1922 године, Борба је постала велики, модеран, општејугословенски лист, богат и разноврстан, као што је богат и разноврстан наш живот који се отсликава на њеним страницама.

Снабдевена најсавременијим ротацијама, машинским и другим техничким уређајима, Борба се развила у снажно

новинско-издавачко предузеће, у велики радни колектив који броји око 1.200 чланова и који, поред матичног издаје и низ других листова (*Вечерње новости*, *Спорт*, *Спорт и свет*, *Економска политика* и *Кекец*). Сама Борба има данас око 60 новинара — чланова редакције, око 250 дописника из свих крајева наше земље и 10 својих сталних дописника из иностранства (Париз, Лондон, Њујорк, Бон, Рим, Москва, Пекинг, Каиро, Тунис и Рио де Жанеиро).

У овој јубиларној години Савеза комуниста Југославије, Борба, та непобедива застава непобедивог народа — како је названа приликом поновног излажења у Београду 1944 године — наставиће и даље светле традиције наше пролетерске штампе и, као и увек, у служби радног народа Југославије, борити се за његов лепши и срећнији живот.

Јер, ако се не би борила, Борба не би заслуживала своје поносно име.

Пиво Караматијевић: Мобилизациони плакат 1944.

Pivo Karamatijević: Affiche de mobilisation 1944.

NOTRE »BORBA«

M. VITOROVIĆ

En cette année jubilaire de notre mouvement ouvrier révolutionnaire, où nous fêtons le quarantième anniversaire de la naissance du Parti Communiste de Yougoslavie, nous ne pouvons pas omettre une date importante, celle du 19 février 1922. Ce jour-là, en effet, sort, à Zagreb, le premier numéro de *Borba*, organe officiel du Parti Communiste.

Dans un article intitulé »En guise d'introduction« la rédaction du journal indique de la manière suivante les tâches et les buts du journal:

»Nous promettons que *Borba* mènera une lutte ouverte et opiniâtre, par une analyse objective, sans parti-pris, mais aussi impitoyable des faits, contre toutes les forces qui étouffent notre pays et nous empoisonnent l'existence et nous sommes convaincus que, par la vérité de nos nouvelles et de nos informations de tous les domaines, politique, social, économique, culturel, de chez nous et du monde entier, nous trouverons une confiance totale de la part du public de toutes les couches sociales. Nous sommes également convaincus que les buts de la classe ouvrière, que tous ceux qui ont à souffrir sur le plan économique, que tous ceux qui ont eu à souffrir d'injustices politiques, à la ville comme à la campagne, sentiront immédiatement que *Borba* ne dessert pas d'intérêts et buts particuliers, mais que nos désirs, et les leurs propres, sont que *Borba* devienne le défenseur de tous contre les forces qui nous torturent et qu'elle lutte pour les libertés qui nous sont nécessaires à tous...«

Borba ne consacrait pas ses colonnes uniquement aux problèmes de la vie et du travail de la classe ouvrière. En suivant la ligne déterminée par le Parti Communiste de Yougoslavie, ses rédacteurs comprennent profondément l'unité d'intérêts de la classe ouvrière et des masses laborieuses, et en particulier de celles de la campagne.

Elle consacra une attention toute particulière à la question nationale.

Borba n'a, non plus, jamais manqué une occasion d'exposer à ses lecteurs la situation semi-coloniale dans laquelle les forces dirige-

antes ont placé la Yougoslavie et son économie nationale.

Les ouvriers ont immédiatement pris à coeur leur journal, car ils voyaient qu'ils avaient enfin reçu un journal dans lequel on pouvait dire la vérité sur leurs luttes et leur vie.

Avant le début du soulèvement armé, encore, et de la Révolution Nationale, le Comité Central du Parti Communiste de Yougoslavie avait décidé, en juin 1941, de se remettre à publier *Borba*, à Belgrade cette fois, et comme journal clandestin. Cependant, grâce au développement rapide du soulèvement et à la création de territoires libres en Serbie occidentale, le premier numéro de guerre de *Borba* comme organe du Parti Communiste de Yougoslavie sort à Užice le 19 octobre 1941.

Le 15 novembre 1944, *Borba* reparait dans Belgrade libéré. De cette manière on continue cette oeuvre importante entreprise, avec les autres publications du parti, en différentes étapes de la lutte de la classe ouvrière et des masses laborieuses de notre pays, oeuvre continue depuis le premier numéro de 1922 jusqu'à l'époque de la lutte pour la Libération Nationale.

En cette année jubilaire de l'Union des Communistes de Yougoslavie, *Borba* cet instructeur invincible d'un peuple invincible, comme on l'a appelée lors de sa nouvelle parution à Belgrade en 1944, continuera les vives traditions de notre presse prolétarienne et, comme toujours, luttera, au service du peuple des travailleurs de Yougoslavie, pour une vie plus belle et meilleure. Car, si elle ne le faisait pas, *Borba* ne mériterait plus son fier nom: »Sutte«.

Illustrations dans le texte:

Fig. 1 — Première page du premier numéro du journal *Borba*, sorti le 19 février 1922. C'est par erreur que la date porte l'année 1921.

Fig. 2 — Premier numéro du journal *Borba*, paru dans Belgrade libéré, le 15 novembre 1944.

Fig. 3 — Bâtiment de *Borba*, rue Moša Pijade.

Пиво Караматијевић: Борац. — Pivo Karamatijević: Le Combattant.